

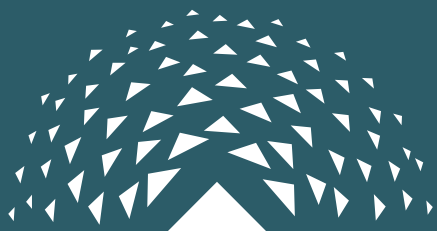
Észak-Macedónia:

megosztottság az előrehozott parlamenti választások után

North Macedonia:

Polarisation after the Early Parliamentary Elections

NÉMETH FERENC

KKI-elemzések

A Külügyi és Külgazdasági Intézet időszaki kiadványa

Kiadó:

Külügyi és Külgazdasági Intézet

Lektorálta:

Orosz Anna

Szöveggondozás és tördelés:

Lévárt Tamás

A kiadó elérhetősége:

H-1016 Budapest, Bérc utca 13-15.

Tel.: + 36 1 279-5700

E-mail: info@ifat.hu

<http://kki.hu>

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerző magánvéleményét tükrözik és nem tekinthetők a Külügyi és Külgazdasági Intézet, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, illetve Magyarország Kormánya álláspontjának.

© Németh Ferenc, 2020.

© Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2020.

ISSN 2416-0148

Összefoglaló: Az előrehozott parlamenti választások eredménye továbbra is Észak-Macedónia politikai polarizációjáról és a társadalom megosztottságáról tanúskodik. Egyik macedón pártnak sem lesz könnyű feladat egy stabil kormány megalakítása, ami negatív hatással lehet az ország uniós integrációjára és a koronavírus-járvány elleni védekezésre is. A választások győztesei az albán pártok: mandátumaik számának növelésével újra „királycsináló” szerephez kerültek.

Kulcsszavak: Észak-Macedónia, választás, SDSM, VMRO-DPMNE, albán kisebbség

Abstract: *The results of the early parliamentary elections in North Macedonia testifies about political polarisation and the division of the society. It will be difficult for the Macedonian parties to form a stable government coalition, which might negatively result in the country's EU integration process and the fight against the coronavirus too. The winners of the elections are the ethnic Albanian parties: with the increase of their mandates, they can once again be the „kingmakers”.*

Key words: North Macedonia, elections, SDSM, VMRO-DPMNE, Albanian minority

BEVEZETÉS

A 2020. július 15-ei előrehozott parlamenti választások kimenetelének bizonytalanságát a közvélemény-kutatások [pontosan előrevetítették](#). A két legnagyobb macedón párt – a kormányzó Macedóniai Szociáldemokrata Szövetség (*Socijaldemokratski Sojuz na Makedonija*, SDSM) és a jobboldali Bel-ső Macedón Forradalmi Szervezet – Macedón Nemzeti Egység Demokratikus Pártja (*Vnatesna Makedonska Revolucionerna Organizacija – Demokratska Partija za Makedonsko Nacionalno Edinstvo*, VMRO-DPMNE) – közötti, alig másfél százalékos [különbség](#) igazolta Észak-Macedónia politikai és társadalmi megosztottságát, az eredmény pedig elhúzódó koalíciós tárgyalásokat vetít előre. Utóbbi kapcsán ismételten a tovább erősödő albán pártok lesznek a mérleg nyelve a fő kérdés ennek fényében az, hogy melyik macedón párt tudja szavazataikat maga mögé állítani a kormányalakításhoz szükséges 61 fős többség elérése érdekében.

Az elemzés összefoglalja a Zoran Zaev vezette kormány három évének kül- és belpolitikáját, majd a választási eredmények értékelése és a lehetséges kormánykoalíciók vizsgálatával bizonyítja az Észak-Macedóniában továbbra is fennálló nagy mértékű politikai-társadalmi megosztottságot. Megállapítható, hogy a 2017 tavaszán felállt kormány – különösen pedig a miniszterelnök – ambiciózus célkitűzései ellenére csak a külpolitikában ért el (részleges) sikereket. Belpolitikai tevékenysége, így például a macedón–görög névvitát lezáró preszpai megállapodás

hazai ratifikációja és végrehajtása alapjaiban osztotta meg a macedón társadalmat. Ez, valamint a politikából való kiábrándultság szemmel látható az előrehozott parlamenti választások eredményén is.

ÁTTEKINTÉS A ZAEV-KORMÁNY MUNKÁJÁRÓL

A 2017. május 31-én az SDSM és a legnagyobb albán párt, a Demokratikus Unió az Integrációért (albánul: *Bashkimi Demokratik për Integrim*; macedónul: *Demokratska unija za integracija*, DUI) koalíciójaként megalakult kormány miniszterelnöke, Zoran Zaev ambiciózus célkitűzésekkel indította regnálását. Az országot közel tíz évig kormányzó jobboldali VMRO-DPMNE, Nikola Gruevski volt kormányfő vezetésével, az ún. state capture által jelentősen visszavetette Észak-Macedónia demokratikus átalakulását, egyben pedig megakasztotta az ország euroatlanti integrációját is. Zaev így ezen állapot gyökeres megváltoztatására tett ígéretet kül- és belpolitikai céljaival: a jogállamiság megerősítése és a magas szintű felelősségre vonás mellett azt is világossá tette, hogy az országot vissza kívánja terelni a NATO- és EU-integráció útjára.

KÜLPOLITIKA

Euroatlanti integrációjának újraindítása érdekében Észak-Macedóniának fontos volt, hogy szomszédaival – elsősorban Bulgáriával és Görögországgal – rendezze fennálló nézeteltéréseit. Szófia esetében ez eleinte nem bizonyult nehéz feladatnak: hamar aláírták a két állam közötti barátsági, jószomszédsági és együttműködési [szerződést](#), a közös történelem és történelmi szereplők interpretációja érdekében pedig közös munkacsoportok létrehozásáról állapodtak meg a felek. Ugyan utóbbi kapcsán a bolgár fél többször elégedetlenségének adott [hangot](#), a Bulgária irányába történő nyitás egyértelmű üzenetet hordozott az ország déli szomszédja felé: az új szkopjei kormány hajlandó újra tárgyalóasztalhoz ülni a macedón–görög név vita megoldása érdekében.

A közel három évtizede húzódó, Görögország és Észak-Macedónia bilaterális, utóbbi nemzetközi kapcsolatait pedig alapjaiban befolyásoló név vita lezárása valóban történelminek nevezhető. A Zaev és görög kollégája, Alexis Tsipras által 2018. június 12-én megkötött [preszpai megállapodással](#) ugyanis – immáron Észak-macedón Köztársaság néven – Athén nem blokkolhatta tovább a név vita hivatkozva az ország euroatlanti integrációs törekvéseit. (A megállapodás hazai fogadtatásáról a későbbiekben lesz szó.) A bilaterális egyezmény pedig meghozta gyümölcsét: Észak-Macedónia közel egyéves ratifikációs folyamatot követően 2020. március 27-én a NATO [hivatalos tagja](#) lett, emellett pedig a regionálisan egyre fontosabb szerepet betöltő Fekete-tengeri Gazdasági Együttműködés (*Organization of the Black Sea Economic Cooperation*, BSEC) szervezetébe is [meghívást](#) kapott.

Az uniós integráció területén azonban a preszpai megállapodással elért eredmények nem hozták el azonnal a várt eredményeket. Az Európai Tanács háromszor is megvétőzte a csatlakozási tárgyalások elindításáról szóló döntést; a legutóbbi, 2019 októberi [francia non](#) hatására pedig Zaev bejelentette lemondását is. A kormányfő [érvelése](#) szerint nem tudta teljesíteni ígéretét, vagyis előrelépést elérni az EU-integrációban. Dacára a tavaly elszenvedett külpolitikai (uniós) kudarcoknak, 2020 márciusában – már a technikai kormány idején – az ország (és Albánia) [zöld utat](#) kapott a csatlakozási tárgyalások megnyitásához, Angela Merkel német kancellár [nyilatkozata](#) alapján pedig még idén, a német uniós elnökség alatt sor kerülhet az első kormányközi konferenciára.

Észak-Macedónia külpolitikáját tekintve sikeres időszakot tudhat maga mögött. Habár a bolgár és görög megállapodás sem varrt el minden rendezetlen szálát az országok között, de mégis hozzájárult a Zaev-kormány (és maga az állam) nyugati orientációjának megerősítéséhez. Ennek ellenére éppen az EU-integrációban tapasztalt késlekedés volt az, ami a fő indokot szolgáltatta az előrehozott parlamenti választások kiírására.

BELPOLITIKA ÉS GAZDASÁG

Hatalomra kerülése után Zaev nem kisebb belpolitikai célt fogalmazott meg, mint Észak-Macedónia „felszabadítása” az elmúlt tíz év state capture állapotából. Ennek értelmében a hangsúlyt a jogállamiság megerősítése, a korrupciós ügyek felderítése és visszaszorítása, valamint a legfelső szintekig kiterjedő felelősségre vonás kapta. Utóbbi két ígéret szimbólumává a Különleges Ügyészség (*Specijalno Javno Obvinitelstvo*, SJO) vált.

Az SJO (élén Katica Janeva különleges ügyésszel) hamar a nyilvánosság nagyfokú figyelmét élvező [ügyek sorozata](#) által kívánta megtisztítani a korrupciós esetekkel alapjaiban átszőtt észak-macedón politikai és gazdasági életet. Az intézményt már létrehozása után számos kritika érte a jobboldali politikai-gazdasági elitel szemben feltételezett elfogultsága, a lassú ügymenetek és saját munkatársai körüli botrányok miatt. Utóbbi pedig jelentős presztízsveszteséget okozott az SJO-nak, éppen a megszüntetése előtt: Janevát az ún. [Bírodalom- és Zsarolás-ügyekben](#) játszott szerepe (pozíciójával való visszaélése) miatt elsőfokon hét év [szabadságvesztésre](#) ítélték.

A Janeva körül kibontakozó ügygel párhuzamosan zajlott magáról az SJO sorsáról szóló vita is, amelyben a két nagy macedón párt között elhúzódó patthelyzet alakult ki. A nemzetközi közösség (elsősorban az EU és az Egyesült Államok) nyomásgyakorlásának eredményeképpen 2020 márciusában – a törvényhozás választások előtti feloszlata előtt – megszületett [döntés](#) értelmében az intézmény kvázi megszűnt létezni, a félbemaradt ügyek a hagyományos ügyészségi hivatalokhoz kerültek. A jogállamiság visszaállításának zászlóhajója így nem tudta maradéktalanul teljesíteni céljait, ez pedig a kormány és kormányfő népszerűségcsökkenése mellett a társadalom politikai intézményekből való

kiábrándultságának növekedését is eredményezte. Kétségtelen továbbá, hogy az SJO körüli viták is hozzájárultak ahhoz, hogy Zaev előrehozott választások útján kívánta feloldani a feszültségeket.

Nem a különleges ügyészség hanyatlása volt az egyetlen ügy, amely az elmúlt években megosztotta a társadalmat. A 2017-ben létrejött SDSM–DUI kormánykoalíció közötti alkunak megfelelően az albán Észak-Macedónia második hivatalos nyelvét [emelkedett](#). Az albán kisebbségi jogok kiterjedéséből eredő félelem elsősorban a jobboldali macedón szavazók és pártok között volt érzékelhető, azonban a törvény miatt maga Zaev is konfliktusba került koalíciós partnerével. Ezt tetőzte a Velencei Bizottság azon [megállapítása](#), miszerint a nyelvtörvény túlságosan nagy terhet ró az államra (az államigazgatási szervekre), és csupán az ország egyik kisebbségével ilyen „nagylelkű”. A választás előtt mindenképpen negatívan hatott az SDSM esélyeire, hogy koalíciós partnerével – annak kormányban való részvételéhez elengedhetetlen – a törvény kapcsán nézeteltérésbe került.

A legnagyobb belpolitikai problémát a névvitát lezáró preszpai megállapodás megkötése és ratifikációja okozta. A névváltoztatást a macedónok többsége ugyanis identitásuk elvesztésének (vagy „észak-macedónizálódásnak”) érzi, Zaevet pedig a nemzeti érdek elárulásával vádolják. A megállapodás ugyan külpolitikailag ünnepezték, a macedónok körében azonban a megosztottság egy újabb mérföldkövet jelent. A társadalmi támogatottság hiányát [bizonyítja](#), hogy a megállapodás elfogadásáról szóló nem üggyöntő népszavazáson a voksolásra jogosultak csupán 36,89 százaléka járult az urnák elé. A miniszterelnök – ellentétben Tsiprasszal – ugyan sikeresen hatalmon maradt, de népszerűsége a nem teljesített belpolitikai ígéretei miatt jelentősen lecsökkent.

A pártok közötti hatalmi harc továbbra is meghatározta a belpolitikát: a január 3-án felállt technikai kormány hatalommegosztási kérdései jelentős vitákat [gerjesztettek](#) az SDSM és a VMRO-DPMNE között. A [przsinói megállapodással](#) (2015) létrejött formátum működési hiányosságai miatt [felmerült](#) a rendszer átfogó reformjának ötlete, az Állami Választási Bizottság (*Državna Izborna Komisija*) pedig annak eltörlésének lehetőségét is megvizsgálta. Ami biztos, hogy a rendszeren belüli hatalmi harc jelentősen kihatott a pártok [szavazóbázisára](#): a választópolgárok megnyerését háttérbe szorították a felek közötti viták, ennek következtében pedig az állampolgároknak tett ígérek megvalósítása is kivetnivalót hagyott maga után.

A belpolitikai csatározások következtében háttérbe szorult a lakosság életszínvonal-növelésének középpontba helyezése. A munkanélküliség csökkentése, a (közalkalmazotti) bérek növelése, valamint az egyre égetőbb problémaként megjelentő elvándorlás kérdésköre ugyan a 2016-os, illetve a jelenlegi választási kampányban is meghatározó szerepet játszott, de a [gazdaság állapota](#) regionális viszonylatban a kormány munkahelyteremtő programja és az állami szektor béremelése ellenére is elmarad a várakozásoktól. A járvány kezelése mellett pedig éppen a gazdaság helyzete az, amelynek a [választók szerint](#) prioritást kell élveznie a közeljövőben.

A kormány és Zaev népszerűségvesztését a 2017-es önkormányzati, valamint a 2019-es elnökválasztáson elért eredményei közti különbségek is [alátámasztják](#). A frissen hatalomra került, és rögtön külpolitikai sikereket elérő kormányzó párt a helyhatósági választáson elért jó szereplését nem tudta tartóssá tenni; a tavalyi

elnökválasztás eredménye, az SDSM és a VMRO-DPMNE jelöltjei közötti szoros verseny ugyanis azt igazolja, hogy a kormányfő politikája, valamint a napvilágra kerülő botrányok megrendítették pozícióját. Maga Zaev is jelentős népszerűségcsökkenést [könyvelhet el](#), a kormányzó párt támogatottságán pedig a koronavírus-járvány kezelése sem javított. Úgy tűnik, egyre nagyobb lett a szakadék az egymással elfoglalt pártok és a választópolgárok között. Ezen tényezők fényében pedig belátható: az előrehozott parlamenti választások kiírása elkerülhetetlen volt.

AZ ELŐREHOZOTT PARLAMENTI VÁLASZTÁSOK ÉRTÉKELÉSE

Az eredetileg április 12-ére kiírt előrehozott parlamenti választások megtartását a Nyugat-Balkánra márciusban „megérkező” [koronavírus-járvány](#) elnapolta. A két macedón párt között csak többfordulós egyeztetés után alakult ki kompromisszum az új dátumról: amíg a kormányzó SDSM minél előbb – már június végén – megtartotta volna a választásokat, addig a VMRO-DPMNE későbbi időpontot [preferált](#). A választásokra így rendkívüli időszakban, a koronavírus-járvány első hullámából még ki sem lábalt országban került sor július 15-én.

A szavazás további kuriózumát adja, hogy Észak-Macedónia történetében először lépett választás előtti koalícióra egy macedón és egy albán párt: az SDSM és a Besa Mozgalom (*Lëvizja BESA*) közös indulása – az ún. *Koalicija Možeme* platformmal – áttörve az etnikai határokat, lassú, ám pozitív folyamatot indíthat el az etnopolitizálásra épülő rendszerben. (Az SDSM-nek az előző parlamenti választások óta már van egy kis létszámú „albán szárnya”, de hagyományosan macedón vagy albán szavazókat tömörítő pártok koalíciójára most először került sor.)

1. táblázat.

Az előrehozott parlamenti választások eredményei és a pártok/koalíciók által megszerzett mandátumok száma.

Párt/pártkoalíció	Elért eredmény (százalék)	Mandátumok száma
SDSM–Besa (Koalicija Možeme)	35,89	46
VMRO-DPMNE	34,57	44
DUI	11,48	15
AA-A	8,95	12
Levica	4,1	2
DPA	1,53	1

Forrás: <https://rezultati.sec.mk/>.

A választások kimenetelét a közvélemény-kutatások megfelelően jelezték: az SDSM-vezette koalíció és a VMRO-DPMNE fej-fej mellett végzett, a két párt/párt-koalíció között csupán 1,5 százalék a különbség. Az eredmények láttán azonban egyik macedón párt sem lehet elégedett, ugyanis a 2016. december 11-ei parlamenti választásokhoz viszonyítva mindegyikük több mint százezer szavazatot [veszített](#) (SDSM: 436 ezer vs. 327 ezer; VMRO-DPMNE: 454 ezer vs. 315 ezer), és így képviselőik száma is jelentősen lecsökkent. Ezzel szemben a szavazás győzteseinek az albán pártokat tekinthetjük, amelyek jelentős megerősödést könyvelhetnek el: a DUI 18 ezerrel növelte szavazatainak számát (86 ezer vs. 104 ezer), míg az Albánok Szövetsége (albánul: *Aleanca për Shqiptarët*; macedónul: *Alijanca za Albancite*, AA) és az Alternatíva (albánul: *Alternativë*; macedónul: *Alternativa*) koalíciója is megdöntötte eddigi rekordját. Meglepetésre az újbalsodali, ám a preszpai megállapodást, a nyelvtörvényt és a NATO-tagságot is ellenző Levica is bejutott a törvényhozásba.

A macedón pártok visszafogott szereplésének nem tett jót az alacsony választási hajlandóság sem. A [részvételi arány](#) ugyanis alig haladta meg az 52 százalékot, ami több mint 14 százalékponttal marad el a legutóbbi parlamenti választásokétól. Ennek magyarázata egyrészt a koronavírussal hozható összefüggésbe: az ország még nem lábalt ki a megbetegedések első hullámából, így vélhetően sokan az egészségük megőrzése érdekében nem járultak az urnák elé. Az alacsony részvételre magyarázat lehet az is, hogy az állampolgárok nem voltak meglegedve a technikai kormány által (gazdasági és korlátozó) intézkedéseivel sem, amelyeket a járvánnyal összefüggésben hoztak meg. Nem elhanyagolható tény az sem, hogy Észak-Macedónia – hasonlóan a térség többi országához – lakosságának jelentős része külföldön él, a határok újabb lezárása, illetve maga a járvány pedig elriaszthatta a diaszpórát a nyári hazautazásoktól (és a választáson való részvételtől), valamint nem szabad lebecsülni a társadalom kiábrándultságát sem, amit a macedón pártok és általában a politika iránt éreznek. Ezzel szemben a megnövekedett albán szavazatok oka valószínűleg az, hogy az albán pártok képesek voltak hatékonyan mobilizálni, amihez jelentősen hozzájárulhatott az is, hogy a DUI [ígérete](#) az első albán származású észak-macedón miniszterelnök ígéretével kampányolt.

Az alacsony részvételi arány, az SDSM és a VMRO-DPMNE látványos meggyengülése, valamint az albán pártok pozícióinak (egyben pedig politikai szerepük) megerősödése intenzív és elhúzódó kormányalakítási folyamatot vetít előre.

KOALÍCIÓALKOTÁSI KÉRDÉSEK ÉS ÁLLÁSPONTOK

A választások kimenetele egyik macedón pártnak sem kedvező, másrésről azonban az SDSM mellett a VMRO-DPMNE-nek is lehetőséget adhat arra, hogy megpróbáljon kormánykoalíciót létrehozni, ehhez a szükséges 61 mandátumot összegyűjteni.

A MINISZTERELNÖK SZEMÉLYE

A választási kampány egyik legtöbbet hangoztatott, egyben pedig a koalíciós tárgyalások során a legtöbb problémával járó kérdésköre az új kormányfő személye lehet. A leendő miniszterelnök kérdése két okból is meghatározó. Egyrészt, Zaev és Hristijan Mickoski, a VMRO-DPMNE vezetője sem tekinthető népszerű politikusnak, nevükhöz számos politikai botrány köthető. Az előzőekben részletezett belpolitikai tevékenysége (és kudarcai) miatt az egykori SDSM-es kormányfő pedig valószínűleg még jobban veszítene népszerűségéből a soron következő ciklus alatt. Ezen okok miatt elképzelhető, hogy mindkét párt inkább egy friss arcot, akár női politikust küldene soraikból a miniszterelnöki székbe, amíg ők (a pártok elnöki pozícióiból) a háttérből határoznák meg a politika irányvonalát.

A koalíciókötési tárgyalásokat nehezíti továbbá a DUI álasztóinak tett ígérete, miszerint az ország következő kormányfője Naser Ziberi személyében albán származású lesz. Ali Ahmeti, a párt vezetője szerint Ziberi több [tapasztalattal](#) rendelkezik, (politikai) karrierje pedig – ellentétben a két macedón „indulóval” – botrányoktól mentes. A két nagy macedón párt elzárkózott ettől a [felvetéstől](#), miközben Ahmeti – a választási kampányt is erre építve – továbbra is kitart célkitűzése mellett. Valószínűsíthető azonban, hogy ezen, már-már populistának nevezhető ígéret a DUI népszerűségének növelését szolgálja: az AA, valamint a Besa Mozgalom is jelentősen megerősödött az albán blokkon belül. A macedón pártokkal való tárgyalás során azonban azt feltételezhetjük, hogy a DUI valamilyen politikai pozícióért cserébe lemond erről a feltételről. Észak-Macedónia az elmúlt években ugyan elkönnyvelhet kisebb sikereket az etnikumok közötti szakadék áthidalásában, az etnopolitizálás miatt azonban egyelőre túl nagy (és nem feltétlenül pozitív) társadalmi visszahangja lenne egy albán kormányfőnek.

A „KIRÁLYCSINÁLÓ” ALBÁN PÁRTOK

Az észak-macedóniai albán pártok sem alkotnak homogén politikai tömböt. Habár mindegyikük kiáll az ohridi keretegyezmény, a preszpai megállapodás, a nyelvtörvény, illetve az ország euroatlanti integrációja mellett, a pártok között ennek ellenére is jelentős ellentétek feszülnek. A közös pontok miatt kizárt, hogy bármelyik albán politikai erő is támogatna olyan macedón pártot, amely az elmúlt évek eredményeit bármilyen szinten is felülvizsgálná, vagy adott esetben megsemmisítené. Így, a választási kampányban tett nyilatkozatok [alapján](#) kevés esély van arra, hogy a DUI vagy a többi albán párt együttműködjön a preszpai megállapodás felülvizsgálatával kampányoló, az ország hivatalos nevét pedig elvető VMRO-DPMNE-vel.

A jól szereplő Albánok Szövetsége–Alternatíva (AA-A) koalíció, valamint az SDSM-mel koalíciót alkotó Besa Mozgalom megpróbálhatja elkerülni a DUI-val való együttműködést. Ezeknek a pártoknak nem titkolt célja, hogy az

albán táboron belül megtörjék az Ahmeti-vezette párt közel húszéves dominanciáját. Emiatt nehéz elképzelni egy olyan kormányformációt, amelynek a DUI mellett más albán párt is a tagja, hiszen a belső ellentétek könnyen kockára tehetik az egész kormány stabilitását. Emiatt opcióként merülhet fel, hogy az SDSM–Besa koalíció megpróbálja megkerülni a legnagyobb albán pártot, a 61 mandátumot pedig a másik két albán párt – az AA-A és az Albánok Demokratikus Pártja (albánul: *Partia Demokratike Shqiptare*; macedónul: *Demokratska Partija na Albancite*, DPA) –, illetve a Levica felé nyit. A Besa és az AA-A vezetői közötti nézeteltérések és az elbukott választás előtti koalíció azonban itt is közbeszólhat.

A KIS PÁRTOK JELENTETTE PROBLÉMÁK

A parlamentbe bejutott DPA és Levica bevonása csökkentheti a kormány stabilitását, valamint jelentős kompromisszumokkal kívánhat meg mindkét macedón párt részéről. Utóbbi ugyan újbóloldali pártként definiálja magát, politikáját tekintve azonban sokkal közelebb áll a VMRO-DPMNE-hez, így inkább az a valószínűbb, hogy jobboldali párttal működne együtt.

Amennyiben az SDSM nem tud kormányt alakítani, az alkotmány értelmében a választásokon második – adott esetben pedig akár a harmadik – legtöbb szavazatot elért párt próbálkozhat meg ezzel (mint ahogyan az a 2016 decemberi választások után is történt). A VMRO-DPMNE azonban még a DUI-val való együttműködése után is csupán 59 mandátummal rendelkezik, így csak a DPA és Levica, vagy az AA-A bevonásával tudná garantálni a parlamenti többséget, ami azonban ismételten előrevetíti a kormány instabilitását.

KÉNYSZERMEGOLDÁSOK

Amennyiben a koalícióalkotási tárgyalások nem érnek el eredményeket, felmerülhet még két, Észak-Macedóniában előzmények nélküli hatalommegosztási formáció:

1. Kisebbségi kormányzás: az albán pártokkal való egyezség hiányában az SDSM vagy a VMRO-DPMNE megpróbálkozhat a kormányzással, amennyiben megállapodnak egymás kívülről való támogatásáról. Zaev ezt az ötletet a kampány során [már felvetette](#), válaszul a DUI által propagált albán származású miniszterelnök feltételére. Ez a kényszermegoldás a nemzetközi közösség, valamint az észak-macedóniai albánok körében is jelentős visszhangot váltana ki, valamint a 2001-es ohridi keretmegállapodást is kétségbe vonná. A két macedón párt közötti ellentétek miatt kisebbségi kormány alakítása – legalább egy albán párt bevonása nélkül – így továbbra is valószínűtlen.

2. „Rotációs rendszer”: ennek értelmében meghatározott időnként cserélődne a miniszterelnök személye, így – eleget téve a DUI feltételének – az országnak egy kormánycikluson belül lenne egy macedón, illetve egy albán kormányfője is. Meg nem erősített (a DUI által pedig rögzítve [megcáfolt](#)) [információk szerint](#) három évig macedón, majd az utolsó évben albán miniszterelnök állna a kormány élén. A terv nemzetközi fogadtatása ugyan pozitív lenne, de a társadalom megosztottsága továbbra is fennmaradna. Az elképzelés egyelőre nem rendelkezik kidolgozott jogi háttérrel, Bosznia-Hercegovina példája pedig e tekintetben inkább visszatartó erőként szolgálhat. A legegyszerűbb út a „rotáció” megvalósításához az, ha három év után a macedón miniszterelnök (és így az egész kabinet) lemond, a kormány tagjainak változatlanlansága mellett pedig „új” kormánytöbbség alakul albán kormányfővel.

2. táblázat
A koalícióalkotási lehetőségek

Kormánykoalíció	Mandátumok száma	Pozitívum	Negatívum
SDSM-Besa–DUI	61	kevés partner, stabilabb kormány	miniszterelnök személye, Besa–DUI ellentét
SDSM-Besa–AA-A–DPA–Levica	61	egységesebb albán front	instabilitás veszélye, Levica politikái
VMRO-DPMNE–DUI	59	kevés partner, stabilabb kormány, kipróbált formula	kormánytöbbség hiánya, miniszterelnök személye, preszpai megállapodás sorsa
VMRO-DPMNE–DUI–DPA–Levica	61	Levica közelebb áll a VMRO-DPMNE-hez	instabilitás veszélye, Levica politikái

KONKLÚZIÓ

A Zaev-kormány három éve bel- és külpolitikai szempontból egyaránt mozgalmásra sikeredett: amíg a külpolitikában jelentős és valóban történelmi eredményeket ért el (preszpai megállapodás, NATO-csatlakozás és az EU-integrációban való előrelépés), addig a belpolitikát továbbra is korrupciós ügyek, botrányok, valamint a társadalom jelentős megosztottsága jellemzi. Habár az SDSM-vezette koalíció megnyerte az előrehozott parlamenti választásokat, de ezzel a párt és maga Zaev népszerűsége sem könyvelhet el növekedést. Jelentős mértékű szavazatvesztésüknek belső megújulásra kell ösztönöznie a macedón pártokat, hogy ismét el tudják nyerni az állampolgárok bizalmát.

Az előrehozott választások eredménye két, az ország számára negatív tendenciát vetít előre. Egyrészt elhúzódó kormányalakítási folyamatra kell számítani: ha a választási kampányban elhangzott álláspontokat vesszük alapul, szinte lehetetlen lesz a 61 mandátum biztosítása. Másrészt, minél több szereplő kerül be a koalícióba, annál instabilabb négy év elé nézhet Észak-Macedónia. A kis pártok – különösen a Levica – okozhat még meglepetéseket abban az esetben, ha a kényszerhelyzet miatt rajtuk fog múlni a kormánytöbbség. Egy stabil kormány megalakítása pedig kulcsfontosságú, annak hiánya ugyanis lelassíthatja az uniós integrációt, miközben Észak-Macedóniának a koronavírus-járvány gazdasági hatásaival is ó szembe kell néznie.